

UC Leuven
Limburg

MOVING MINDS

Lezen met begrip

professionalisering in leergemeenschappen

- Voorstelling project Lezen met begrip
- Focus
 - de wisselwerking tussen de beleidscontext en de context van de klaspraktijk
 - het samen onderzoekend aan de slag gaan om drempels in kaart te brengen en oplossingen te zoeken
 - het delen van expertise
 - de omslag van live naar online 'leergemeenschap'

Project 'Lezen met begrip'

- Doel van het project
- Contouren, projectteam en leergemeenschappen
- Uitgangspunten, didactische principes
- Fasering project

Doel van 'Lezen met begrip'

Transfer van theorie naar praktijk

samen met leerkrachten van de 2e en 3e graad lager onderwijs
in professionele leergemeenschappen,
vanuit hun ervaren drempels bij 'Lezen met begrip',
onderzoeken hoe ze hun begrijpend-leesonderwijs
in de praktijk kunnen versterken

Contouren en projectteam

- **PWO**, Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek
- Project van **2 jaar**: september 2019 – september 2021
- Projectteam (0,9 FTE): Kristien Coussement, Hilde Vanbrabant, Pieter Verstraeten, Martien Geerts
- Opvolgcommissie met experts en werkveld

Leergemeenschappen

- 3 leergemeenschappen: Heverlee – Diest – Hasselt
- 4 bijeenkomsten per schooljaar
- afvaardiging van 5 of 6 scholen per leergemeenschap
- kernteam per school:
 - klasleerkracht 2de graad
 - klasleerkracht 3de graad
 - zorgcoördinator
 - directie

Werking PLG

Bijeenkomsten

- Gedeelte input
 - Samen zoeken en onderzoeken
 - Ervaringen en ideeën uitwisselen
 - Samen krachtig leesonderwijs vormgeven
- => Coaching door 2 projectmedewerkers

Eigen school

- Transfer naar eigen klas en school
- Draagvlak vergroten in het schoolteam
- Leesbeleid versterken

Werken in leergemeenschappen

- Eigenaarschap leerkrachten en school staan voorop
- Concreet samen aan de slag gaan
- Vraaggestuurd werken
- Coachend ondersteunen

=> evenwicht bewaken tussen volgen en sturen in de LG

Uitgangspunten, didactische principes

- Begrijpend lezen: effectieve didactiek begrijpend lezen (VLOR, 2019)

1. Functionaliteit
2. Interactie
3. Strategie-instructie
4. Leesmotivatie
5. Transfer

Focus op lessen begrijpend lezen en leesansen in de dagelijkse lespraktijk

Vastgestelde uitdagingen voor krachtig leesonderwijs in onze PLG's:

1. leerlingen teksten in stilte laten lezen
2. vertrekken vanuit een zinvol, interessant en uitdagend leesdoel
3. doordachte keuzes durven maken; de leerkracht is ontwerper en geen uitvoerder
4. meer tijd maken voor leesonderwijs

=> van drempels naar oplossingen in de LG

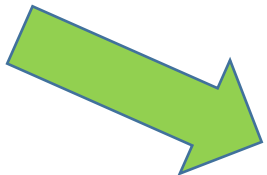
Voorziene fasering

JAAR 1: focus op de klaspraktijk

- Intake & nulmeting
- PLG 1: 5 sleutels
- PLG 2, 3: 'de leraar in de eigen klas'
- (PLG 4: 'leesbeleid in de school')

JAAR 2: focus op leesbeleid

- Ontwikkeling leesbeleid in de school
- Transfer naar het volledige schoolteam
- Verankering en verduurzaming leerresultaten
- Post-meting scholen

Aangepaste fasering

- Bijsturing jaar 1:
 - Bijeenkomst 4 is weggevallen
 - ➔ focus op **klasniveau** en ontwikkeling **website**
- Bijsturing jaar 2:
 - eind september en mei: kernteams van de scholen
 - november en januari: enkel klasleerkrachten
 - **online**: doelgerichtheid en samenwerken
 - ➔ focus op **klasniveau (skills)** en **schoolniveau**

Types van taalbeleid (gebaseerd op Vanbuel en Van den Branden)

	Creëer een sterke leeromgeving <i>Gebaseerd op: samenwerking, ondersteuning, professionalisering, beschikbaarheid en toegankelijkheid van leermiddelen</i>		
Verbeter de didactische praktijken <i>Focus op het lesgeven en op <u>evidence based</u> methoden</i>		laag	hoog
	laag	papier	ongericht, onevenwichtig
	hoog	top-down	strategisch

Vastgestelde drempels in scholen van onze PLG's:

1. Leren van elkaar
2. Zelfinzicht en urgentiebesef
3. Spanning tussen autonomie en sturing
4. Procesmatig werken

Drempel 1: leren van elkaar

De centrale insteek van Lezen met begrip is dat leerkrachten vooral van elkaar moeten kunnen leren. In de leergemeenschappen zelf is dit aardig gelukt, maar het is niet altijd duidelijk in hoeverre de kernteams deze aanpak ook hebben kunnen **doortrekken naar hun scholen**.

Op verschillende momenten kregen de leerkrachten de opdracht om bij elkaar een les mee te volgen en te observeren, om met collega's samen een leesles te ontwerpen, om te co-teachen, enz., maar deze **opdrachten** werden vaak nogal **minimaal ingevuld** en leidden slechts in enkele gevallen tot diepgaande wederzijdse feedback. Wellicht spelen allerlei praktische en organisatorische obstakels hier een rol, maar misschien ook het gebrek aan een open en veilige leercultuur voor leerkrachten op school.

Drempel 2: zelfinzicht en urgentiebesef

De ervaring uit de leergemeenschappen leert dat er scholen zijn die een sterk inzicht hebben in hun noden en sterktes op het vlak van lezen en dat dat inzicht in andere scholen veel minder aanwezig is. In het laatste geval gaat het vaak om scholen die op het vlak van lezen vliegen op **automatische piloot**: er zijn veel ingeburgerde praktijken die nauwelijks nog in vraag worden gesteld, leerkrachten hebben zich hun nieuwe taalmethode eigen gemaakt en hebben het gevoel dat daarmee alle problemen van de baan zijn, ...

Als er signalen komen dat er op het vlak van lezen toch nog problemen zijn, wordt er vaak aan **externe attributie** gedaan: de problemen zijn te wijten aan de specifieke leerlingenpopulatie, aan het gebrek aan een leescultuur thuis, ... Het is niet altijd eenvoudig om in deze scholen te werken aan een urgentiebesef rond lezen.

Drempel 3: spanningen tussen autonomie en sturing

In de leergemeenschappen hebben we ervoor gekozen om in sterke mate bottom-up en zelfsturend te werken, vanuit de concrete klaspraktijk van groepjes gemotiveerde leerkrachten, om zo ruimte te laten voor verschillende leerkrachtstijlen en leerkrachten het eigenaarschap van hun professionaliseringstraject in handen te geven. Soms ontstaat daarbij wel een spanning tussen wat leerkrachten **haalbaar en wenselijk** vinden enerzijds en **evidence-based inzichten** rond krachtig onderwijs in begrijpend lezen anderzijds.

Bovendien stellen we vast dat leerkrachten het vaak niet eenvoudig vinden om als expert te wegen op het leesbeleid op hun school en om een **voortrekkersrol** te spelen bij het schoolbreed delen van inzichten en praktijken. Ze voelen zich vaak onvoldoende gemachtigd/ondersteund om een rol te spelen die een impact zou kunnen hebben op de autonomie van hun collega's.

Drempel 4: procesmatig werken

Een grote uitdaging voor elk professionaliseringstraject is de **duurzame verankering** van de opgedane inzichten en verworven vaardigheden. In het traject van Lezen met begrip hebben we die verankering proberen in te bouwen door op twee sporen te werken: enerzijds gingen we met de klasleerkrachten aan de slag vanuit hun eigen klaspraktijk, anderzijds werkten we met de volledige kernteams (leerkrachten, directies en zorgco's) vanuit die praktijk aan een leesbeleid op maat van de school.

Hoewel die wisselwerking in heel wat scholen tot een vruchtbare dynamiek heeft geleid, blijft het moeilijk om in te schatten in hoeverre dat proces ook tot duurzame resultaten zal leiden in de scholen. Hoe kunnen scholen dit proces **planmatig** aanpakken en **evalueren**? Hoe kunnen wij (als coaches) dit proces evalueren?

Onze aanpak in de leergemeenschappen:

- het samen onderzoekend aan de slag gaan om drempels in kaart te brengen en oplossingen te zoeken: +
- het delen van expertise (binnen de PGL): +
- de omslag van live naar online 'leergemeenschap': +/-
- de wisselwerking tussen de beleidscontext en de context van de klaspraktijk: +/- ? Dit blijft een uitdaging.

Onze website

Surf naar

<https://www.lezenmetbegrip.ucll.be/>

The screenshot shows the website 'Lezen... met begrip' with the following elements:

- Header:** UC Leuven Limburg logo and navigation links: Home, In de klas, Op school, Onze aanpak, De verhalen, Contact.
- Main Title:** 'Lezen... met begrip' in large, colorful letters.
- Image:** A group of five children sitting outdoors, each holding and reading a book of a different color (yellow, green, blue, yellow, orange).
- Search Bar:** A search input field with a 'Zoeken' button.
- Content Area:** A section titled 'Lezen met begrip' containing four text boxes:
 - Box 1:** 'Lezen met begrip is een project van UCLL, waarin we samen met leerkrachten uit 10 basisscholen werken aan kwalitatief lesonderwijs voor leerlingen van het derde tot het zesde leerjaar.'
 - Box 2:** 'In drie leergemeenschappen (Meverlee, Diest en Hasselt) gaan we onderzoekend aan de slag rond begripend lezen; we denken na over mogelijkheden en moeilijkheden, we vertalen ons in leesdoelen en leesstrategieën, we ontkennen materiaal en testen dat uit in de klas.'
 - Box 3:** 'Daarnaast timmeren we vanuit de leergemeenschappen ook aan een schoolbreed beleid rond begripend lezen.'
 - Box 4:** 'Deze website wil de resultaten van dat werk-in-progress vastleggen. Je vindt hier informatie en documentatie rond begripend lezen, leessuggesties, voorbeelden en getuigenissen, voor de klas en de school.'
- Footer:** A row of four colored buttons: 'Klas' (blue), 'School' (yellow), 'Aanpak' (green), and 'Verhalen' (red).
- Bottom Navigation:** Home, In de klas, Op school, Onze aanpak, De verhalen, Contact.

Op deze pagina verzamelen we informatie en tips voor een sterk leesbeleid op school. Dat doen we aan de hand van enkele veel voorkomende vragen. Heb je zelf nog suggesties? Aarzel dan niet om contact met ons op te nemen.

Wat is essentieel voor een sterk leesbeleid?

Hoe ontwerpen we stap-voor-stap een leesbeleid?

Hoe maken we een beginanalyse?

Hoe zorgen we voor een leerlijn begrijpend lezen?

Hoe maken we tijd?

Hoe betrekken we het hele team?

Hoe kunnen we leren van elkaar?

Hoe kunnen we lezen evalueren?

Welke plaats geven we aan technisch lezen?

Lezen
=
LT x LB x LP

Partners voor een sterk leesbeleid

?

Wat is essentieel voor een sterk leesbeleid?

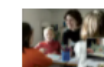
Een leesbeleid op school is een **planmatige aanpak** voor lezen die een schoolteam uitdenkt om samen de doelstellingen van de school op het vlak van leesvaardigheid te kunnen realiseren.

Erg belangrijk is dat schoolteams hun leesbeleid vormgeven vanuit een **gedragen visie** op begrijpend lezen. Deze visie op effectief leesonderwijs, ondersteund door recente wetenschappelijke inzichten, is de basis van het leesbeleid op school en vormt de toetssteen voor **gekozen doelstellingen en geplande acties**. Tegelijk draagt het vormgeven en uitvoeren van het leesbeleid ook weer bij tot het fijnstellen van de visie.

Het leesbeleid van de school draait in de eerste plaats om het **versterken van de leesdidactiek in de klas**: hoe kunnen leerkrachten het leerproces van hun leerlingen op vlak van begrijpend lezen begeleiden en ondersteunen? In ons project lezen met begrip konden we regelmatig vaststellen dat schoolteams veel losstaande acties uitvoeren rond leesplezier, maar dat ze de lessen begrijpend lezen zelf vaak niet echt in vraag stellen. In die lessen krijgen leerlingen best voldoende en herhaalde oefenkansen via boeiende en relevante taken waarbij ze leesstrategieën inzetten en met elkaar in interactie gaan. De essentie van die leesdidactiek wordt samengevat in de sleutels voor begrijpend lezen.

Daarnaast creëert het leesbeleid een **leeromgeving** voor schoolteamleden waarin het samen reflecteren, uitproberen en leren centraal staat. In zo'n leeromgeving hebben alle teamleden toegang tot kwalitatieve materialen

Onderstaand schema, ontleend aan het *Centrum voor Taal Onderwijs*, stelt het proces van het ontwikkelen en uitvoeren van een leesbeleid voor als cirkel met verschillende stappen, met in de kern de schoolvisie op 'lezen met begrip' als centraal gegeven.

Een leesbeleid maakt deel uit van een taalbeleid. Meer informatie vind je in

Wat is essentieel voor een goede les begrijpend lezen?

Hoe bouw ik een krachtige leesles stap voor stap op?

Hoe kies ik een leestekst voor mijn leerlingen?

Waar vind ik interessante teksten?

Hoe stel ik zinvolle vragen bij een tekst?

Hoe zorg ik voor een functionele leesopdracht?

Hoe zet ik leesstrategieën in tijdens mijn les?

Hoe zorg ik voor interactie tijdens mijn leesles?

Waar vind ik meer informatie over begrijpend lezen?

Wat zijn goede voorbeelden van leeslessen?

Hoe kan ik leerlingen motiveren om te lezen?

Hoe zorg ik voor veel leeskanen?

Hoe kan ik differentiëren bij begrijpend lezen?

Hoe kan ik begrijpend lezen evalueren?

Hoe begrijpend lezen met anderstalige leerlingen?

Van drempels naar oplossingen

Meer weten?

Surf naar

<https://www.lezenmetbegrip.ucll.be/>

UC Leuven Limburg
MOVING MINDS

Home In de klas Op school Onze aanpak De verhalen Contact

Lezen... met begrip

Home

Lezen met begrip

Lezen met begrip is een project van UCLL, waarin we samen met leerkrachten uit 10 basisscholen werken aan kwalitatief bijzondere voorlezingen van het derde tot het zesde leerjaar.

In drie leergemeenschappen (Meverlee, Diest en Hasselt) gaan we onderzoekend aan de slag rond **begripend lezen**; we denken na over mogelijkheden en moeilijkheden, we vertalen ons in leesdoelen en leesstrategieën, we ontkennen materiaal en testen dat uit in de klas.

Daarnaast timmeren we vanuit de leergemeenschappen ook aan een **schoolbreed beleid** rond begripend lezen.

Deze **visie** wil de resultaten van dat werk-in-progress vastleggen. Je vindt hier informatie en documentatie rond begripend lezen, leesuggesties, voorbeelden en getuigenissen, voor de klas en de school.

Klas School Aanpak Verhalen

Home In de klas Op school Onze aanpak De verhalen Contact